

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра права та публічного управління

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Проректор з методичної роботи

 Ярослав ШТАНЬКО

“30” 08 2024 р.

ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	08 Право
Спеціальність:	081 Право
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма:	«Право»
Освітній рівень:	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська

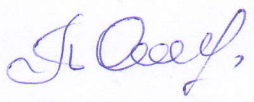
Розробник:
кандидат юридичних наук,
доцент, доцент кафедри права
та публічного управління

Ігор ЖУКЕВИЧ

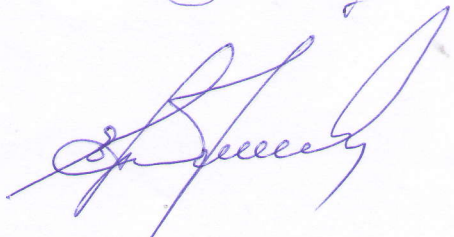
ЗАТВЕРДЖЕНО на засіданні кафедри права та публічного управління
Протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.

В.о. завідувача кафедри

Олександра ПТАШНИК

УЗГОДЖЕНО:
Гарант ОП

Євген ПИСЬМЕНСЬКИЙ

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково – методичної ради, протокол № 1 від 30.08 2024 р.

e-mail	ihor.zhukovych@iful.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	3 поверх, 307 кабінет
Посилання на сайт	Ігор Жукевич Університет Короля Данила (ukd.edu.ua)
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/course/view.php?id=3933

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни. Цивільне процесуальне право – це галузь права, яка включає в себе сукупність розташованих у визначеній системі процесуальних норм, що регулюють суспільні відносини в сфері здійснення правосуддя в цивільних справах судами загальної юрисдикції. Для кожного з учасників судового процесу в цивільній справі нормами цивільного процесуального права встановлені процесуальні права та обов'язки. Норми цивільного процесуального права визначають хід судового процесу, встановлюють для кожного суб'єкта цивільних процесуальних відносин міру їх належної і можливої поведінки.

Метою навчальної дисципліни «Цивільне процесуальне право України» є формування у студентів системи знань про основні теоретичні положення науки цивільного процесуального права; про механізми судового захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави; про структуру та систему цивільного процесуального законодавства та судової практики його застосування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система правових норм, що регулюють діяльність та пов'язані з нею процесуальні правовідносини суду та учасників судового процесу, що виникають при здійсненні правосуддя у цивільних справах.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Цивільне процесуальне право України» є формування у студентів правового світогляду та мислення, оволодіння студентами сучасними знаннями з метою формування і розвитку їх професійної компетенції у сфері цивільного судочинства, отримання необхідного обсягу теоретичних правових знань, набуття практичних навиків правозастосування, складення процесуальних документів, ознайомлення студентів з теоретичними положеннями та практикою застосування судами загальної юрисдикції законодавства та інших джерел цивільного процесуального права України, оволодіння достатнім рівнем правової культури і правосвідомості для забезпечення прав, свобод та інтересів суб'єктів правовідносин у сфері цивільного судочинства.

За результатами вивчення навчальної дисципліни «Цивільне процесуальне право України» студенти повинні:

знати :

- поняття і значення цивільних процесуальних правовідносин, їх місце в механізмі правового регулювання; передумови їх виникнення;
- джерела цивільного процесуального права та їх структуру;
- особливості реалізації та застосування норм процесуального права;
- правовий статус суду та учасників судового процесу, їх процесуальні права та обов'язку;
- зміст таких цивільно-процесуальних правових категорій, як цивільна юрисдикція; докази та доказування; процесуальні строки; судові витрати; заходи процесуального примусу; забезпечення позову;
- порядок розгляду та вирішення цивільних справ, реалізації судових рішень;

- альтернативні форми захисту цивільних прав, свобод та законних інтересів;
- практику застосування цивільного процесуального законодавства, перспективні та основні напрямки розвитку цивільного процесуального законодавства, його адаптації до міжнародних стандартів здійснення правосуддя у цивільних справах;

вміти :

- вільно оперувати юридичними поняттями та категоріями в сфері цивільних процесуальних правовідносин;
- правильно тлумачити та застосовувати норми цивільного процесуального права в процесі роботи за юридичною спеціальністю;
- оцінювати докази у цивільній справі;
- аргументувати власну точку зору та приймати за конкретним завданням рішення;
- складати цивільно-процесуальні документи та ділову документацію.

Компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПШ “Право” (2024/2025)).

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва результатів навчання
ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	<p>ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.</p> <p>ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.</p> <p>ПРН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.</p> <p>ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.</p> <p>ПРН 14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.</p> <p>РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.</p> <p>ПРН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.</p>

	<p>ПРН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.</p> <p>ПРН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.</p> <p>ПРН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях</p>
ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	
СК 7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право	
СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини .	
СК 11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти	
СК 13. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	3
Семестр	5,6

Кількість кредитів ЄКТС	9				
Аудиторні навчальні заняття		денна форма		заочна форма	
		5 семестр	6 семестр	5 семестр	6 семестр
	лекції	22	28	8	10
	семінари, практичні	20	56	8	20
Самостійна робота		48	66	74	120
Форма підсумкового контролю		залік	екзамен	залік	екзамен

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Судові та правоохоронні органи України	Господарське процесуальне право
Цивільне право України (Загальна частина).	Складання процесуальних документів у цивільних справах

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

5 СЕМЕСТР

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. УВЕДЕННЯ В ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС.
УЧАСНИКИ СПРАВИ. ЦИВІЛЬНА ЮРИСДИКЦІЯ.**

Тема 1. Загальні положення цивільного процесуального права.

Форми захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Поняття та види форм захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Сутність і природа правосуддя в цивільних справах. Система судів цивільної юрисдикції. Цивільний процес та правосуддя (цивільне судочинство). Цивільне судочинство та інші форми судочинства.

Поняття та предмет цивільного процесуального права. Метод правового регулювання цивільних процесуальних правовідносин. Система цивільного процесуального права. Джерела цивільного процесуального права. Цивільне процесуальне законодавство. Судова практика в цивільному судочинстві.

Поняття, завдання, види та стадії цивільного судочинства. Наука цивільного процесуального права.

Наука цивільного процесуального права. Цивільний процес та правосуддя (цивільне судочинство). Цивільне судочинство та інші форми судочинства.

Тема 2. Доступність правосуддя і право на справедливий судовий розгляд.

Всесвітній рух доступу до правосуддя. Доступність правосуддя як міжнародний стандарт. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та її застосування в цивільному судочинстві. Право на справедливий судовий розгляд та його складові. Роль Ради Європи в гармонізації цивільного процесуального законодавства та практика його застосування. Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи щодо доступності правосуддя у цивільних справах.

Тема 3. Принципи цивільного судочинства.

Поняття принципів цивільного судочинства. Система та склад принципів цивільного судочинства. Правові аксіоми у цивільному судочинстві. Загальні принципи цивільного процесуального права.

Загальновизнані принципи і норми міжнародного права як принципи цивільного судочинства. Принцип верховенства прав людини. Принцип верховенства права. Принцип права на суд. Принцип правової визначеності. Принцип пропорційності. Принцип доступності правосуддя.

Характеристика окремих принципів цивільного судочинства.

Організаційно-функціональні принципи цивільного судочинства. Здійснення правосуддя виключно судами на засадах поваги до честі й гідності, рівності перед законом і судом. Незалежність суддів і підкорення їх лише закону. Принцип одноособового і колегіального розгляду цивільних справ. Принцип мови судочинства. Гласність та відкритість судового процесу.

Функціональні принципи цивільного судочинства. Принцип диспозитивності. Принцип змагальності сторін. Принцип публічності та судового керівництва. Принцип процесуальної рівноправності сторін. Принцип трьохінстанційності. Принцип забезпечення права на перегляд та оскарження судового рішення. Принципи усності та писемності. Принцип безпосередності судового розгляду. Принцип обов'язковості судових рішень.

Тема 4. Цивільні процесуальні правовідносини. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин.

Поняття цивільних процесуальних правовідносин. Елементи цивільних процесуальних правовідносин. Передумови виникнення цивільних процесуальних правовідносин.

Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин та їх класифікація.

Правосуб'єктність органів судової влади. Визначення складу суду. Склад суду. Підстави для відводу (самовідводу) судді. Наслідки відводу суду (судді). Відвід секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача.

Тема 5. Учасники справи.

Склад учасників справи. Процесуальні права та обов'язки учасників справи. Цивільна процесуальна правоздатність. Цивільна процесуальна дієздатність.

Сторони. Сторони в судовому процесі, їхні спеціальні процесуальні права та обов'язки. Процесуальна співучасть. Залучення до участі в справі співвідповідача. Заміна неналежного відповідача.

Треті особи. Поняття та види третіх осіб. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору.

Процесуальне правонаступництво.

Участь в судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. Підстави та форми участі в цивільному процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.

Особливості представництва інтересів держави прокурором. Участь органів державної влади та місцевого самоврядування у процесі для подання висновку в справі.

Тема 6. Представники.

Поняття й види представництва в судовому процесі. Особи, які можуть бути представниками. Особи, які не можуть бути представниками. Повноваження представника в суді. Документи, що підтверджують повноваження представників.

Тема 7. Інші учасники судового процесу.

Склад інших учасників судового процесу. Цивільний процесуальний статус інших учасників судового процесу. Помічник судді. Секретар судового засідання. Судовий розпорядник Свідок. Експерт. Експерт з питань права. Спеціаліст. Перекладач. Помічник судді, консультант суду.

Тема 8. Цивільна юрисдикція.

Поняття та види цивільної юрисдикції. Предметна юрисдикція. Суб'єктна юрисдикція. Територіальна юрисдикція (підсудність). Правила територіальної підсудності цивільних судів. Наслідки порушення правил підсудності. Порядок передачі справи з одного суду до іншого.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати в письмовій або електронній формі наступні питання та тему із питаннями, а також проаналізувати правові висновки Верховного Суду та судову практику за місцем проживання з Єдиного реєстру судових рішень.

1. Наука цивільного процесуального права.
2. Цивільний процес та правосуддя (цивільне судочинство).
3. Цивільне судочинство та інші форми судочинства.
4. Принцип доступності правосуддя.
5. Відвід секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача.
6. Особливості представництва інтересів держави прокурором.
7. Участь органів державної влади та місцевого самоврядування у процесі для подання висновку в справі.
8. Помічник судді, консультант суду.
9. Опрацювати Постанову Пленуму Вищого спеціалізованого суду України № 3 від 01.03.2013 р. «Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ».
10. Опрацювати правові висновки Верховного Суду за 2020 р. з процесуальних питань.

11. Опрацювати судову практику у цивільних справах по місцю проживання за 2020 р., використовуючи Єдиний державний реєстр судових рішень.

Тема 2. Доступність правосуддя і право на справедливий судовий розгляд

1. Всесвітній рух доступу до правосуддя.
2. Доступність правосуддя як міжнародний стандарт.
3. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та її застосування в цивільному судочинстві.
4. Право на справедливий судовий розгляд та його складові.
5. Роль Ради Європи в гармонізації цивільного процесуального законодавства та практика його застосування.
6. Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи щодо доступності правосуддя у цивільних справах.
7. Застосування практики Європейського суду з прав людини у цивільному судочинстві.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. УМОВИ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ДОКАЗУВАННЯ ТА ДОКАЗИ. ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Тема 9. Зловживання процесуальними правами.

Зловживання процесуальними правами як правовий феномен. Види зловживань процесуальними правами. Протидія зловживанню процесуальними правами.

Тема 10. Докази та доказування.

Поняття доказів у судовому процесі. Види засобів доказування: письмові, речові, та електронні докази, висновки експертів, показання свідків. Обов'язок доказування та подання доказів.

Предмет доказування. Підстави звільнення від доказування. Оцінка доказів. Забезпечення доказів. Стандарт доказування. Розгляд судом заяв про фальшивість доказів.

Тема 11. Процесуальні строки.

Поняття процесуальних строків та їх види. Обчислення процесуальних строків. Початок перебігу й закінчення процесуальних строків. Зупинення, поновлення та продовження процесуальних строків.

Тема 12. Судові виклики та повідомлення.

Поняття та види судових повісток. Порядок вручення судових повісток.

Тема 13. Судові витрати.

Поняття та види судових витрат. Судовий збір. Витрати, пов'язані з розглядом справи. Повернення судового збору. Попереднє визначення суми судових витрат. Забезпечення та попередня оплата судових витрат. Відстрочення та розстрочення судових витрат, зменшення їх розміру або звільнення від їх оплати. Розподіл судових витрат між сторонами.

Тема 14. Заходи процесуального примусу.

Поняття та види заходів процесуального примусу. Підстави та порядок застосування заходів процесуального примусу. Відшкодування майнових збитків.

ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Тема 15. Позов.

Поняття позову та його елементи. Види позовів. Підстави та види забезпечення позову. Зустрічне забезпечення. Заяви по суті справи, їх види. Позовна заява, її зміст та форма. Пред'явлення позову. Залишення позовної заяви без руху, повернення заяви, відмова у відкритті провадження в справі.

Тема 16. Відкриття провадження у справі.

Право на звернення до суду за судовим захистом. Передумови права на звернення до суду та порядок його здійснення. Правові наслідки відкриття провадження у справі.

Тема 17. Підготовче провадження.

Загальна характеристика підготовчого провадження. Зміст і порядок проведення підготовчого судового засідання. Захист відповідача від пред'явленого позову. Відзив, заперечення та зустрічний позов. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем. Мирова угода сторін. Врегулювання спору за участю судді.

Тема 18. Розгляд справи по суті.

Завдання та строки розгляду справи по суті. Відкриття розгляду справи по суті. З'ясування обставин справи та дослідження доказів. Судові дебати та ухвалення рішення. Фіксування судового процесу. Відкладення розгляду справи та перерва в її розгляді. Зупинення та закриття провадження в справі. Залишення позову без розгляду. Електронне судочинство.

Тема 19. Рішення суду.

Поняття та види судових рішень. Порядок ухвалення судового рішення. Вимоги, яким повинно відповідати судове рішення. Законність і обґрунтованість судового рішення. Проголошення судового рішення. Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив. Набрання рішенням суду законної сили. Ухвали суду першої інстанції.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати в письмовій або електронній формі наступні питання, тему із питаннями, а також проаналізувати правові висновки Верховного Суду та судову практику за місцем проживання з Єдиного реєстру судових рішень.

1. Стандарт доказування.
2. Розгляд судом заяв про фальшивість доказів.
3. Відшкодування майнових збитків.
4. Електронне судочинство.
5. Опрацювати Постанову Пленуму Верховного Суду України № 9 від 22.12.2006 р. із змінами, внесеними згідно з Постановою Верховного Суду України № 2 від 12.06.2009 р. «Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства при розгляді заяв про забезпечення позову».
6. Опрацювати Постанову Пленуму Верховного Суду України № 5 від 12 червня 2009 р. «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового розгляду».
7. Опрацювати Постанову Пленуму Верховного Суду України № 2 від 12 червня 2009 р. «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції».
8. Опрацювати правові висновки Верховного Суду за 2021 р. з процесуальних питань.
9. Опрацювати судову практику у цивільних справах по місцю проживання за 2021 р., використовуючи Єдиний державний реєстр судових рішень.

Тема 9. Зловживання процесуальними правами

1. Зловживання процесуальними правами як правовий феномен.
2. Види зловживань процесуальними правами.

3. Протидія зловживанню процесуальними правами.

6 СЕМЕСТР

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. СПРОЩЕНІ ПРОВАДЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА. ОКРЕМЕ ПРОВАДЖЕННЯ. ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ.

Тема 20. Спрощене позовне провадження. Заочний розгляд цивільних справ.

Справи, що розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження. Особливості розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження.

Моделі заочного розгляду справи. Умови та порядок проведення заочного розгляду справи. Порядок перегляду заочного рішення. Оскарження заочного рішення.

Тема 21. Наказне провадження.

Історичний нарис наказного провадження. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ.

Порядок розгляду справ про видачу судового наказу. Зміст судового наказу. Скасування судового наказу. Набрання судовим наказом законної сили та видача його стягувачеві.

Тема 22. Окреме провадження.

Історичний нарис окремого провадження. Поняття та сутність окремого провадження. Справи, що розглядаються в порядку окремого провадження. Порядок розгляду справ окремого провадження.

Справи про зміну правового статусу фізичної особи та встановлення фактів, що мають юридичне значення. Розгляд справ про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення дієздатності фізичної особи. Розгляд судом справ про обмеження фізичної особи у відвідуванні гральних закладів та участі в азартних іграх. Розгляд справ про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності. Розгляд справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою. Розгляд справ про усиновлення.

Справи про визнання або відновлення неоспорюваних суб'єктивних прав. Розгляд справ про відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі. Розгляд справ про передачу безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність. Розгляд справ про визнання спадщини відумерлою.

Справи про застосування встановлених законом заходів щодо захисту прав та законних інтересів. Розгляд справ про надання особі психіатричної допомоги в примусовому порядку. Розгляд справ про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу. Розгляд справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб. Розгляд судом справ про видачу і продовження обмежувального припису.

Розгляд справ про розкриття інформації, що становить професійну таємницю на ринку капіталу та організованих товарних ринках.

ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ

Тема 23. Моделі оскарження та перегляду судових рішень.

Судові помилки, їх причини та класифікація. Право на оскарження судових рішень та право на справедливий судовий розгляд. Форми перегляду судових рішень.

Тема 24. Апеляційне провадження.

Поняття та сутність апеляційного провадження. Суди апеляційної інстанції. Право апеляційного оскарження. Строк на апеляційне оскарження. Форма й зміст апеляційної скарги, порядок її подання. Відкриття апеляційного провадження. Апеляційний розгляд. Повноваження суду апеляційної інстанції. Постанова суду апеляційної інстанції.

Тема 25. Касаційне провадження.

Поняття та сутність касаційного провадження. Суди касаційної інстанції. Право касаційного оскарження. Строк на касаційне оскарження. Форма й зміст касаційної скарги, порядок її подання. Відкриття касаційного провадження. Касаційний розгляд. Повноваження суду касаційної інстанції. Постанова суду касаційної інстанції.

Тема 26. Перегляд судових рішень у зв'язку з нововиявленими або виключними обставинами.

Сутність та значення перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими або виключними обставинами. Підстави перегляду судових рішень у зв'язку з ново виявленими або виключними обставинами. Розгляд заяви про перегляд судового рішення за ново виявленими або виключними обставинами.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати в письмовій або електронній формі наступні питання та тему із питаннями, а також проаналізувати правові висновки Верховного Суду та судову практику за місцем проживання з Єдиного реєстру судових рішень.

1. Моделі заочного розгляду справи.
2. Історичний нарис наказного провадження.
3. Історичний нарис окремого провадження.
4. Опрацювати Постанову Пленуму Верховного Суду України № 14 від 18.12.2009 р. «Про судові рішення у цивільній справі».
5. Опрацювати Постанову Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 13 від 23.12.2011 р. «Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження».
6. Опрацювати Постанову Пленуму Верховного Суду України № 12 від 24.10.2008 р. «Про судову практику розгляду цивільних справ в апеляційному порядку».
7. Опрацювати Постанову Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 10 від 14.06.2012 р. «Про судову практику розгляду цивільних справ у касаційному порядку».
8. Опрацювати Постанову Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 11 від 30.09.2011 р. «Про судову практику застосування статей 353-360 Цивільного процесуального кодексу України».
9. Опрацювати Постанову Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 4 від 30.03.2012 р. «Про застосування цивільного процесуального законодавства при перегляді судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами».

10. Опрацювати Постанову Пленуму Верховного Суду України № 5 від 31.03.95 із змінами, внесеними згідно з Постановою Пленуму Верховного Суду України № 15 від 25.05.98. «Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення».
11. Опрацювати Постанову Пленуму Верховного Суду України № 3 від 28.03.72 із змінами, внесеними згідно з Постановами Пленуму Верховного Суду України № 13 від 29.11.74, № 4 від 24.04.81, № 3 від 30.03.84, № 13 від 25.12.92, № 15 від 25.05.98. «Про судову практику в справах про визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним».
12. Опрацювати правові висновки Верховного Суду за 2022 р. з процесуальних питань.
13. Опрацювати судову практику у цивільних справах по місцю проживання за 2022 р., використовуючи Єдиний державний реєстр судових рішень.

Тема 23. Моделі оскарження та перегляду судових рішень

1. Судові помилки, їх причини та класифікація.
2. Право на оскарження судових рішень та право на справедливий судовий розгляд.
3. Форми перегляду судових рішень.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ. ВІДНОВЛЕННЯ ВТРАЧЕНОГО СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ. МІЖНАРОДНИЙ ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС. ПОЗАСУДОВІ ЦИВІЛЬНІ ПРОВАДЖЕННЯ.

Тема 28. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб). Судовий контроль за виконанням судових рішень.

Негайне виконання судових рішень. Звернення судових рішень до виконання. Відстрочення та розстрочення виконання. Зміна чи встановлення способу та порядку виконання. Зупинення виконання судового рішення. Поворот виконання рішення, постанови. Судовий контроль за виконанням судових рішень

Тема 29. Визнання та виконання рішень іноземних судів.

Поняття й умови визнання та виконання рішень іноземних судів. Визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню. Визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.

Тема 30. Відновлення втраченого судового провадження.

Право на звернення до суду із заявою про відновлення втраченого судового провадження. Розгляд заяви про відновлення втраченого судового провадження.

Тема 31. Судові доручення про надання правничої допомоги.

Звернення суду України із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати в письмовій або електронній формі наступні питання або теми із питаннями, а також проаналізувати правові висновки Верховного Суду та судову практику за місцем проживання з Єдиного реєстру судових рішень.

Тема 27. Виконавче провадження у структурі цивільного процесу

1. Виконання судових рішень як частина цивільного процесу.

2. Учасники виконавчого провадження.
3. Роль суду у виконавчому провадженні.
4. Підстави виконання судових рішень та актів інших органів виконавчі документи. Виконавчі документи.
5. Строки пред'явлення виконавчих документів до виконання.
6. Порядок та умови здійснення виконавчого провадження.

Окремі виконавчі дії:

7. Звернення стягнення на майно боржника.
8. Звернення стягнення на будинки.
9. Звернення стягнення на майно і грошові суми боржника, що знаходяться в інших осіб або належать боржникові від інших осіб.
10. Звернення стягнення на заробітну плату (заробіток), пенсію та стипендію боржника.
11. Звернення стягнення на майно боржника - юридичної особи.
12. Розподіл стягнутих сум між стягувачами.
13. Виконання рішень про передачу певних предметів і здійснення певних дій.

Тема 32. Загальні положення міжнародного цивільного процесу

1. Поняття і предмет міжнародного цивільного процесу.
2. Джерела міжнародного цивільного процесу.
3. Підсудність цивільних справ за участю іноземних осіб.
4. Іноземці та особи без громадянства, іноземні юридичні особи як учасники міжнародного цивільного процесу.
5. Процесуальні права та обов'язки іноземних осіб, їх процесуальна право- та дієздатність.
6. Особливості процесуального становища держави, міжнародних організацій та інших суб'єктів (судові імунітети).
7. Визначення матеріального закону, що підлягає застосуванню.
8. Питання легалізації та перекладу документів.

Тема 33. Конвенційний механізм захисту прав людини Європейським судом з прав людини

1. Статус Європейського суду з прав людини.
2. Порядок звернення до Європейського суду з прав людини.
3. Процедура прийняття скарги Європейським судом з прав людини та її розгляд.
4. Рішення Європейського суду з прав людини та їх виконання в національних правопорядках.

Тема 34. Третейське судочинство

1. Третейський суд. Значення третейського розгляду спорів.
2. Порядок розгляду справ третейським судом.
3. Рішення третейського суду.
4. Проведення у справах про оскарження рішень третейських судів.
5. Проведення у справах про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів.

Теми 35. Міжнародний комерційний арбітраж

1. Поняття і види міжнародного комерційного арбітражу.
2. Міжнародно-договірна уніфікація комерційного арбітражу.
3. Міжнародні регламенти, Типовий закон про міжнародний комерційний арбітраж ЮНСІТРАЛ.

4. Арбітражна угода та компетенція міжнародного комерційного арбітражу.
5. Арбітражні рішення. Виконання рішень.

Тема 36. Цивільне судочинство та медіація

1. Сутність медіації (посередництва).
 2. Принципи медіаційної процедури.
 3. Присудова та досудова (зовнішня) медіація.
 4. Практика застосування медіації.
 5. Регуляторні аспекти впровадження процедур медіації.
-
1. Опрацювати правові висновки Верховного Суду за 2023 р. з процесуальних питань.
 2. Опрацювати судову практику у цивільних справах по місцю проживання за 2023 р., використовуючи Єдиний державний реєстр судових рішень.

Зміст практичних занять

Розв'язування кейсів (ситуаційних) завдань відбувається під час обговорення відповідних питань за темами та відповідно до окремих підготовлених практичних завдань на кожне заняття, виходячи з актуальних проблемних питань судової практики.

Практичне заняття № 1.

Теми: «Загальні положення цивільного процесуального права як галузі права. Загальні положення цивільного судочинства» (2 год.)

Питання для обговорення:

1. Поняття, предмет, методи та система цивільного процесуального права України.
2. Співвідношення понять: «цивільне процесуальне право», «цивільний процес», «цивільне судочинство».
3. Джерела цивільного процесуального права України. Цивільне процесуальне законодавство.
4. Взаємодія та співвідношення цивільного процесуального права з іншими галузями в системі права України.
5. Форми і способи захисту цивільних прав, свобод чи законних інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави і суспільних інтересів
6. Поняття, мета і завдання цивільного судочинства. Види проваджень і стадії у цивільному судочинстві.

Практичне заняття № 2.

Тема «Принципи цивільного судочинства» (2 год.)

Питання для обговорення:

1. Поняття, ознаки та система принципів цивільного судочинства.
2. Зміст принципів (засад) закріплених у цивільному процесуальному законодавстві:
 - принцип верховенства права;
 - принцип поваги до честі і гідності, рівності усіх учасників судового процесу

- перед законом і судом;
- принцип гласності і відкритості судового процесу та його повне фіксування технічними засобами;
 - принцип змагальності сторін;
 - принцип диспозитивності;
 - принцип пропорційності;
 - принцип обов'язковості судового рішення;
 - принцип забезпечення права на апеляційний перегляд або касаційне оскарження судового рішення;
 - принцип розумності строків розгляду справи судом;
 - принцип неприпустимості зловживання процесуальними правами;
 - принцип відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалено судові рішення;
 - принцип державної мови в цивільному судочинстві;
 - принцип правничої допомоги в судочинстві

3. Принципи інститутів цивільного процесуального права (інституційні принципи).

4. Правові аксіоми у цивільному судочинстві.

5. Загальновизнані принципи і норми міжнародного права як принципи цивільного судочинства:

- принцип верховенства прав людини;
- принцип верховенства права
- принцип права на суд;
- принцип правової визначеності;
- принцип пропорційності;
- принцип доступності правосуддя.

Практичне заняття № 3.

Теми: «Цивільні процесуальні правовідносини.

Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин. Відводи». (2 год.)

Питання для обговорення:

1. Поняття та ознаки цивільних процесуальних правовідносин.
2. Виникнення, зміна і припинення цивільних процесуальних правовідносин.
3. Поняття та класифікація суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин.
4. Зміст і об'єкт цивільних процесуальних правовідносин.
5. Визначення складу суду. Склад суду.
6. Підстави для відводу (самовідводу) судді. Наслідки відводу суду (судді).
7. Відвід секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача.

Практичне заняття № 4.

Тема: «Учасники справи» (2 год.)

Питання для обговорення:

1. Склад учасників справи. Процесуальні права та обов'язки учасників справи.

- Цивільна процесуальна правоздатність.
- Цивільна процесуальна дієздатність.
- 2. Сторони.
 - Сторони в судовому процесі, їхні спеціальні процесуальні права та обов'язки.
 - Процесуальна співучасть.
 - Залучення до участі в справі співвідповідача.
 - Заміна неналежного відповідача.
- 3. Треті особи.
 - Поняття та види третіх осіб.
 - Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору.
 - Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору.
- 4. Процесуальне правонаступництво.
- 5. Участь в судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. Підстави та форми участі в цивільному процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.
- 6. Участь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у цивільних справах.
- 7. Особливості представництва інтересів держави прокурором.
- 8. Участь органів державної влади та місцевого самоврядування у процесі для подання висновку у справі.

Практичне заняття № 5.

Теми «Представники. Інші учасники судового процесу» (2 год.)

Питання для обговорення:

1. Поняття й види представництва в судовому процесі.
2. Особи, які можуть бути представниками. Особи, які не можуть бути представниками.
4. Повноваження представника в суді. Документи, що підтверджують повноваження представників.
5. Склад інших учасників судового процесу.
6. Цивільний процесуальний статус інших учасників судового процесу:
 - ✓ помічник судді;
 - ✓ секретар судового засідання;
 - ✓ судовий розпорядник;
 - ✓ свідок;
 - ✓ експерт;
 - ✓ експерт з питань права;
 - ✓ спеціаліст;
 - ✓ перекладач.

Практичне заняття № 6

Тема: «Цивільна юрисдикція» (2 год.)

Питання для обговорення:

1. Поняття та види цивільної юрисдикції.
2. Предметна та суб'єктна юрисдикція.

3. Інстанційна юрисдикція.
4. Територіальна юрисдикція (підсудність). Правила територіальної підсудності цивільних судів.
5. Наслідки порушення правил підсудності. Порядок передачі справи з одного суду до іншого.

Практичне заняття № 7.

Тема: «Докази та доказування в цивільному судочинстві» (2 год.)

Питання для обговорення:

1. Поняття доказів у судовому процесі. Види засобів доказування: письмові, речові, та електронні докази, висновки експертів, показання свідків.
2. Обов'язок доказування та подання доказів.
3. Предмет доказування. Підстави звільнення від доказування.
4. Оцінка доказів. Забезпечення доказів.

Практичне заняття № 8.

Теми: «Процесуальні строки. Судові виклики та повідомлення» (2 год.)

Питання для обговорення:

5. 1. Поняття процесуальних строків та їх види.
6. 2. Обчислення процесуальних строків. Початок перебігу й закінчення процесуальних строків.
7. 3. Зупинення, поновлення та продовження процесуальних строків.
8. 4. Поняття та види судових повісток.
9. 5. Порядок вручення судових повісток.

Практичне заняття № 9.

**ТЕМИ: «Судові витрати. Заходи процесуального примусу».
(2 год.)**

Питання для обговорення:

1. Поняття та види судових витрат. Судовий збір. Витрати, пов'язані з розглядом справи.
2. Попереднє визначення суми судових витрат. Забезпечення та попередня оплата судових витрат.
3. Повернення судового збору. Пільги щодо сплати судового збору.
4. Відстрочення та розстрочення судових витрат, зменшення їх розміру або звільнення від їх оплати.
5. Розподіл судових витрат між сторонами.
6. Поняття та види заходів процесуального примусу.
7. Підстави та порядок застосування заходів процесуального примусу.

Практичне заняття № 10.

ТЕМА: «Позов» (2 год.)

Питання для обговорення:

1. Поняття та особливості позовного провадження.
2. Право на позов.
3. Поняття позову та його елементи.
4. Види позовів.

5. Підстави та види забезпечення позову. Зустрічне забезпечення.
6. Заяви по суті справи, їх види.
7. Позовна заява, її зміст та форма. Пред'явлення позову.
8. Залишення позовної заяви без руху, повернення заяви, відмова у відкритті провадження в справі.

Практичне заняття № 11.

**ТЕМИ: «Відкриття провадження у справі.
Підготовче провадження» (2 год.)**

Питання для обговорення:

1. Право на звернення до суду за судовим захистом.
2. Передумови права на звернення до суду та порядок його здійснення.
3. Правові наслідки відкриття провадження у справі.
4. Загальна характеристика підготовчого провадження.
5. Зміст і порядок проведення підготовчого судового засідання.
6. Захист відповідача від пред'явленого позову. Відзив, заперечення та зустрічний позов.
7. Врегулювання спору за участю судді.
8. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем. Мирова угода сторін.

Практичне заняття № 12.

Тема: «Розгляд справи по суті» (4 год.)

Питання для обговорення:

1. Завдання та строки розгляду справи по суті.
2. Відкриття розгляду справи по суті.
3. З'ясування обставин справи та дослідження доказів.
4. Судові дебати та ухвалення рішення.
5. Фіксування судового процесу.
6. Відкладення розгляду справи та перерва в її розгляді.
7. Зупинення та закриття провадження в справі.
8. Залишення позову без розгляду.

Практичне заняття № 13.

ТЕМА: «Судові рішення» (4 год.)

Питання для обговорення:

1. Поняття та види судових рішень.
2. Порядок ухвалення судового рішення.
3. Вимоги, яким повинно відповідати судове рішення. Законність і обґрунтованість судового рішення.
4. Проголошення судового рішення. Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив.
5. Набрання рішенням суду законної сили.
6. Ухвали суду першої інстанції.

Практичне заняття № 14.

**Тема: «Спрощене позовне провадження.
Заочний розгляд цивільних справ» (2 год.)**

Питання для обговорення:

9. Справи, що розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження.

10. Особливості розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження.
11. Моделі заочного розгляду справи.
12. Умови та порядок проведення заочного розгляду справи.
13. Порядок перегляду заочного рішення. Оскарження заочного рішення.

Практичне заняття № 15.

Тема: «Наказне провадження» (4 год.)

Питання для обговорення:

1. Поняття та особливості наказного провадження.
2. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ.
3. Порядок розгляду справ про видачу судового наказу.
4. Зміст судового наказу.
5. Скасування судового наказу.

Набрання судовим наказом законної сили та видача його стягувачеві.

Практичне заняття № 16

Тема: «Окреме провадження» (8 год.)

Питання для обговорення:

1. **Поняття та сутність окремого провадження.**
2. **Справи, що розглядаються в порядку окремого провадження.**
3. **Порядок розгляду справ окремого провадження.**
4. **Справи про зміну правового статусу фізичної особи.** Розгляд справ про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення дієздатності фізичної особи. Розгляд справ про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності. Розгляд справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою. Розгляд справ про усиновлення.
5. **Справи встановлення фактів, що мають юридичне значення.** Розгляд справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення.
6. **Справи про визнання або відновлення неоспорюваних суб'єктивних прав.** Розгляд справ про відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі. Розгляд справ про передачу безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність. Розгляд справ про визнання спадщини відумерлою.

Справи про застосування встановлених законом заходів щодо захисту прав та законних інтересів. Розгляд справ про надання особі психіатричної допомоги в примусовому порядку. Розгляд справ про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу. Розгляд справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб. Розгляд справ про розкриття інформації, що становить професійну таємницю на ринку капіталу та організованих товарних ринках. Розгляд судом справ про видачу і продовження обмежувального припису.

Практичне заняття № 17.

Тема: «Апеляційне провадження» (4 год.)

Питання для обговорення:

1. Поняття та сутність апеляційного провадження. Суди апеляційної інстанції.
2. Право апеляційного оскарження.
3. Строк на апеляційне оскарження.

4. Форма й зміст апеляційної скарги, порядок її подання.
5. Відкриття апеляційного провадження. Приєднання до апеляційної скарги.
6. Апеляційний розгляд.
7. Повноваження суду апеляційної інстанції.
8. Постанова суду апеляційної інстанції.

Практичне заняття № 18

Тема: «Касаційне оскарження» (4 год.)

Питання для обговорення:

1. Поняття та сутність касаційного провадження. Суд касаційної інстанції.
2. Право касаційного оскарження.
3. Строк на касаційне оскарження.
4. Форма й зміст касаційної скарги, порядок її подання. Приєднання до касаційної скарги.
5. Відкриття касаційного провадження.
6. Касаційний розгляд.
7. Повноваження суду касаційної інстанції.
8. Постанова суду касаційної інстанції.

Практичне заняття № 19.

Тема: «Перегляд судових рішень у зв'язку з нововиявленими або виключними обставинами» (4 год.)

Питання для обговорення:

1. Сутність та значення перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими або виключними обставинами.
2. Підстави перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими або виключними обставинами.
3. Розгляд заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

Практичне заняття № 20

за темами 27-28 (8 год.) :

«Виконавче провадження у структурі цивільного процесу. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб). Судовий контроль за виконанням судових рішень».

Питання для обговорення:

1. Виконання судових рішень як частина цивільного процесу. Учасники виконавчого провадження.
2. Загальні правила виконавчого провадження.
3. Підстави, строки, та умови виконання судових рішень та актів інших органів. Виконавчі документи.
4. Негайне виконання, зупинення та поворот виконання судових рішень. Відстрочення та розстрочення виконання. Зміна чи встановлення способу та порядку виконання.
5. Окремі виконавчі дії:
 - звернення стягнення на майно боржника;
 - звернення стягнення на будинки;

- звернення стягнення на майно і грошові суми боржника, що знаходяться в інших осіб або належать боржникові від інших осіб;
 - звернення стягнення на заробітну плату (заробіток), пенсію та стипендію боржника;
 - звернення стягнення на майно боржника - юридичної особи.
6. Судовий контроль за виконанням судових рішень.

Практичне заняття № 21.

Тема:

«Визнання та виконання рішень іноземних судів» (2 год.)

Питання для обговорення:

1. Визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню.
2. Визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.

Практичне заняття № 22.

Питання для обговорення:

Теми : «Відновлення втраченого судового провадження.

Судові доручення про надання правничої допомоги» (4 год.)

Питання для обговорення:

1. Право на звернення до суду із заявою про відновлення втраченого судового провадження.
2. Розгляд заяви про відновлення втраченого судового провадження.
3. Звернення суду України із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави.
4. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.

Зміст самостійної роботи студентів

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни

«Цивільне процесуальне право України»

Найменування видів робіт	Розподіл годин			
	денна форма		заочна форма	
	5 семестр	6 семестр	5 семестр	6 семестр
Самостійна робота, год, у т.ч.:	48	66	74	120
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	10	14	4	6

Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	10	28	4	10
Підготовка звітів з практичних робіт	-	-	-	-
Підготовка до поточного контролю	10	10	10	10
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	18	14	56	94

ПОЛІТИКА КУРСУ

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про академічну доброчесність” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Положення про академічну доброчесність” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [посиланням](#). “Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [посиланням](#).

б) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо, окрім виробничої необхідності. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання.

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [посиланням](#).

Під час вивчення навчальної дисципліни “Цивільне процесуальне право України” здобувачам надається можливість перерахування неформальної освіти. До прикладу, із запропонованого переліку можна пройти сертифіковані (безкоштовні) курси на освітніх платформах, відтак сертифікат, який отримали під час навчання, – є підтвердженням засвоєння студентом окремих тем, що включені у зміст дисципліни.

До тем № 27-28 можна пройти курс з освітньої платформи Едера "Виконавчого провадження: поглиблений курс" та отримати Сертифікат (при наявності Прогресу у 70 балів і вище). Сертифікат представити до 15.05.2025 р. Значені теми будуть перераховані в журналі академічної групи, а оцінки переведені у відповідну шкалу згідно отриманого балу в сертифікаті.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця в галузі права.

Програмний результат навчання	<u>Метод навчання</u>	<u>Метод оцінювання</u>
ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.	бесіда, бесіда-діалог,	усний контроль, поточний контроль,

	мозковий штурм, рольові і ділові ігри	програмований контроль
ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.	комп'ютерні і мультимедійні методи, індуктивний, дедуктивний	усний контроль, поточний контроль, програмований контроль
ПРН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.	бесіда, бесіда-діалог, мозковий штурм, рольові і ділові ігри	усний контроль, поточний контроль, програмований контроль
ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.	бесіда, бесіда-діалог, мозковий штурм, рольові і ділові ігри	усний контроль, поточний контроль, програмований контроль
ПРН 14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.	комп'ютерні і мультимедійні методи	усний контроль, поточний контроль, програмований контроль
ПРН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	бесіда, бесіда-діалог, мозковий штурм, рольові і ділові ігри	усний контроль, поточний контроль, програмований контроль
ПРН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.	бесіда, бесіда-діалог, мозковий штурм, рольові і ділові ігри	усний контроль, поточний контроль, програмований контроль
ПРН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	бесіда, бесіда-діалог, мозковий штурм, рольові і ділові ігри	усний контроль, поточний контроль, програмований контроль
ПРН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.	мозковий штурм, рольові і ділові ігри	усний контроль, поточний контроль, програмований контроль
ПРН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових	бесіда, бесіда-діалог,	усний контроль, поточний контроль,

ситуаціях.	мозковий штурм, рольові і ділові ігри	програмований контроль
------------	---	---------------------------

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	24	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали – “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Критерії оцінювання:

«незадовільно»	володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання, відтворення окремих фактів, елементів, об’єктів, що позначаються окремими словами чи реченнями; володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність висловити думку на елементарному рівні; володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, становлять незначну частину навчального матеріалу;
«задовільно»	володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні; володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину; може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки;
«добре»	здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень: вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність;

	виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, вміє застосовувати його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;
«відмінно»	виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей поставлених викладачем; вільно висловлює власні думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D

	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на екзамені без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. ВВР України. 2016. № 28. Ст. 532 в редакції від 02.06.2016 р. № 1401-VIII.
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-I. ВВР України. 2017. № 48. Ст. 436 в редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017р.

Підручники

1. Цивільне процесуальне право України (Загальна частина): підруч. / О.В. Гетманцев, Л.А. Кондрат'єва, Л.А. Остафійчук, А.Л. Паскар, І.Ю. Татулич; за ред. О.В. Гетманцева. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022, 412 с.
2. Цивільне процесуальне право України (Особлива частина): підруч. / О.В. Гетманцев, Л.А. Кондрат'єва, Л.А. Остафійчук, А.Л. Паскар, І.Ю. Татулич; за ред. О.В. Гетманцева. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022, 240 с.
3. Васильєв С. В. Цивільний процес. Підручник. / С. В. Васильєв К.: Алерта, 2019. 506 с.
4. Ізарова І. О., Ханік-Посполітак Р. Ю. Цивільний процес України : Навч. посіб. для студ. юрид. спец. закладів вищої освіти / І. О. Ізарова, Р. Ю. Ханік-Посполітак. – 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : ВД «Дакор», 2019. 274 с.
5. Цивільний процес України: Підручник; [за заг. ред. д.ю.н.,доц. М.М. Ясинка]. К.: Алерта, 2014. 744 с.
6. Курс цивільного процесу: підручник / В.В. Комаров, В.А.Бігун, В.В. Баранкова та ін.; за ред. В.В. Комарова. Х.: Право, 2011.1352 с.
7. Цивільний процес України: Підручник / За ред. Є.О.Харитоновна, О.І.Харитонової, Н.Ю. Голубевої. К.: Істина, 2011.536 с.
8. Цивільний процес України: академічний курс: [підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.]; [за ред. С.Я. Фурси].К.:Видавець Фурса С.Я. :КНТ,2009.848 с.
9. Цивільний процес України: Кредитно-модульний навчальний посібник-практикум: За заг. ред. д.ю.н., проф. С.Я. Фурси. К.: Видавець Фурса С.Я. :

Коментарі ЦПК України

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. Вид. 4-те, перероб. та доп. / За заг. ред. д.ю.н., професора академіка Академії наук вищої школи України М.М. Ясинка. Київ : Алерта, 2024. 928 с.
2. Науково-практичний коментар. Цивільний процесуальний кодекс/ за заг. ред. Н.Ю. Голубевої. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 840 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України. [текст]/За заг. ред. Короєда С.О. Київ.: Видавничий дім «Професіонал», 2018.496 с.
4. Зейкан Я.П. Цивільний процесуальний кодекс України. Станом на 15.06.2011: Наук.практ. Коментар. К.: КНТ, 2011р. 680 с.
5. Теліпко В.Е. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України. Станом на 01.11.2011р. / За ред. Притики Ю.Д. К.: Центр учбової літератури, 2011. 696 с.
6. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / С.С. Бичкова, Ю.В. Білоусов, В.І. Бірюков та ін.; За заг. ред. С.С. Бичкової. К.:Атіка, 2008.840с.

Додаткова література Нормативно-правові акти

Закони України

1. «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 р. № 5076-VI.
2. «Про судовий збір» від 8 липня 2011р. № 3674-VI.
3. «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016р. № 1402-VIII.
4. «Про міжнародне приватне право» 23 червня 2005 року № 2709-IV
5. «Про третейські суди» від 11 травня 2004 р. № 1701-IV.ВВР України. 2004. № 35. Ст. 412.
6. «Про міжнародний комерційний арбітраж» 24 лютого 1994 року № 4002-XII.
7. «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII
8. «Про нотаріат» від 2 вересня 1993 р. № 3425-XII.ВВР Ук раїни. 1993. № 39. - Ст. 383.
9. «Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 року № 1404-VIII.
10. «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, посадових осіб» 2 червня 2016 року № 1403-VIII.
11. «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року № 3477-IV.
12. «Про доступ до судових рішень» від 22 грудня 2005 р. № 3262-IV. ВВР України. 2006.№ 15.Ст.128.

Навчальні посібники, монографії

1. Васильєв С.В. Цивільне судочинство крізь призму судової практики. Київ: Алерта, 2022. 304 с.
2. Виконавчий процес: теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про виконавче провадження. Монографія./ за заг. ред. д.ю.н., проф., засл. юристки України Фурси С.Я. Київ: Алерта, 2023. 448 с.

3. Кройтор В.А. Принципи цивільного судочинства та їх система: проблеми сучасної теорії і практики : монографія / В. А. Кройтор. – Харків : Право, 2020. 672 с.
4. Цивільний процес: навч. посіб. [К.В. Гусаров, М.В. Жушман, С.О. Кравцов та ін.]. Харків: Право, 2018. 362 с.
5. Практикум з цивільного процесу України: Навчальний посібник для студентів юрид. спеціальностей вищих навчальних закладів / За заг. ред. Н.В. Василюк, Ю.Д. Притики. Київ.: ВД «Дакор», 2018. 332 с.
6. Шепель Т. П., Чагін С. М., Колотило М. М., Болтушкіна О. В., Мустафаєва М. Д., Харченко Н. М. Третейські суди в Україні: стан розвитку, статистика, практика та перспективи. Київ, 2018. 52 с.
7. Масюк В.В. Цивільний процес у схемах і таблицях: навч. посіб. / В.В. Масюк, М.Ю. Акулова. 2-ге вид., допов. Х.: Право, 2015.192 с.
8. Васильєв С.В. Цивільний процес України [текст]: навчальний посібник / С.В. Васильєв. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 344 с.
9. Експрес-підготовка до магістерського ЗНО з правознавства: навч. посіб. / уклад: М.В. Пономаренко, Л.О. Чернов. Харків: Право, 2018.410 с.
10. Цивільне процесуальне право України: навч. посіб./ Штефан О.О. К.:Юрінком Інтер, 2009.360 с.
11. Бичкова С.С., Бобрик В.І., Ізарова І.О. та ін. Цивільне процесуальне право України: Навчальний посібник / За заг. ред. С.С. Бичкової. 2-е вид., доповн. і переробл. К.: Атіка, 2007.404 с.
12. Цивільний процес України: Підручник / За ред. Ю.С. Червоного.К.: Істина, 2007. 392 с.
13. Цивільний процес: Навч. посібник./ А.В.Андрушко, Ю.В.Білоусова, Р.О. Стефанчук, О.І. Угриновська та ін.За ред. Ю.В. Білоусова. К.: Прецедент, 2006.293с.
14. Чернооченко С.І. Цивільний процес: Вид 2-ге, перероб. та доп.: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 472 с.
15. Штефан М.Й. Цивільне процесуальне право України: Академічний курс: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. 624 с.
16. Позовне провадження: моногр. / В.В. Комаров, Д.Д. Луспенник, П.І. Радченко та ін.; за ред. В.В. Комарова. Х.: Право, 2011. 552 с.
17. Комаров В.В. Окреме провадження: монографія / В.В. Комаров, Г.О. Світлична, І.В. Удальцова; за ред. В.В. Комарова. Х.: Право, 2011. 312 с.
18. Бичкова С.С. Цивільний процесуальний статус осіб, які беруть участь у справах позовного провадження. Монографія. К.: Атіка, 2011. 420 с.
19. Міжнародний цивільний процес України: Навчальний посібник. Практикум: За ред. д.ю.н.,проф. С.Я. Фурси. К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2010. 328 с.
20. Жукевич І. В. Поняття, види та форми судового контролю за виконанням рішень у цивільних справах. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія Право. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, 2017. Вип. 4 (16). С. 110-118.

21. Жукевич І. В. Новели цивільного процесуального законодавства України щодо судового контролю за виконанням судових рішень. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 5. С.143-147.
22. Жукевич І.В. Реалізація судового контролю за виконанням рішень у цивільних справах. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, 2019. Вип. 7 (19). С. 89-95.
23. Жукевич І. В. Законодавче забезпечення судового контролю за виконанням рішень у цивільному судочинстві України. Цивілістична процесуальна думка. 2. 2019. С.34-37.
24. Жукевич І.В. Зарубіжний досвід судового контролю за виконанням рішень у цивільному судочинстві. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: журнал. Серія Право. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила», 2021. Вип. 12 (24). С. 127-132.
25. Веселовська Н., Сліпенюк В., Ясинок Д., Жукевич І., Горбенко А. Електронне судочинство в сучасних правових умовах. International Journal of Computer Science and Network Security, VOL. 21. 224-228. **Web of Science**.
26. Жукевич І.В. Особливості виконання судових рішень у період дії військового стану. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 8. С. 424-426.
- 27.
28. [Жукевич І.В. Судових контроль за виконанням рішень у наказному провадженні цивільного судочинства України. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. Випуск 2. С. 137-139. http://www.lsej.org.ua/2_2023/29.pdf](http://www.lsej.org.ua/2_2023/29.pdf)
29. Жукевич І.В. Судових контроль за виконанням рішень в окремому провадженні цивільного судочинства України. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 3. С. 100-104. <http://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/07/20.pdf>.
30. Жукевич І.В. Судових контроль за виконанням рішень у позовному провадженні цивільного судочинства України. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2023. № 3. С. 135-139. <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/437/391>
31. Жукевич І.В. Судовий контроль щодо виконання рішень за участю військовослужбовців у цивільному судочинстві України. [Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 1. С. 189-193. Фахова стаття. https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/03/34.pdf](https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/03/34.pdf)
32. Жукевич І.В. Застосування штучного інтелекту в механізмі судового контролю за виконанням рішень у цивільному судочинстві України. [Аналітично-порівняльно правознавство. 2024. № 2. С. 200-203. https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/04/36.pdf](https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/04/36.pdf).
33. Ihor Zhukevych,1 Lidiia Moskvych, 2 Tamila Manhora, 3 Andriy Melnyk, 4 Viktoriia Mykolaiets5. ANALYSIS OF THE ISSUES RELATED TO THE LEGALIZATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE, ITS USE IN LEGAL

PROCEEDINGS, LEGAL CONSULTATION AND LAW ENFORCEMENT SYSTEM. (Аналіз проблем легалізації штучного інтелекту, його використання у судочинстві, правовій консультації та системі виконання закону). LSD Journal. Vol. 27, 2024. Web of Science <http://www.lsd-journal.net/archives/Volume27/AI.pdf>

Коментарі ЦПК України.

34. Червоний Ю.С. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України. К.: Юрінком Інтер.2008р. 640 с.
35. Тертишніков В.І. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. Харків: Видавець ФО-П Вапнярчук Н.М., 2007. 576 с.
36. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 т. / За заг. ред. Фурси С.Я. К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2006.Т.2. 800 с.
37. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 т. / За заг. ред. Фурси С.Я. К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2006.Т.1. 912 с.
38. Кравчук В.М., Угриновська О.І. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України. К.: Істина, 2006. 944 с.

Постанови Пленуму Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ з процесуальних питань у цивільних справах.

1. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 28.03.72 із змінами, внесеними згідно з Постановами Пленуму Верховного Суду України № 13 від 29.11.74, № 4 від 24.04.81, № 3 від 30.03.84, № 13 від 25.12.92, № 15 від 25.05.98. «Про судову практику в справах про визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним».
2. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 31.03.95 із змінами, внесеними згідно з Постановою Пленуму Верховного Суду України № 15 від 25.05.98. «Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення».
3. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 12 червня 2009 «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового розгляду».
4. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 12 червня 2009 «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції».
5. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 14 від 18 грудня 2009 «Про судові рішення у цивільній справі».
6. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 13 від 23 грудня 2011 року «Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження».
7. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 12 від 24 жовтня 2008 року «Про судову практику розгляду цивільних справ в апеляційному порядку».
8. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 10 від 14 червня 2012 року «Про судову практику розгляду цивільних справ у касаційному порядку».
9. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 11 від 30 вересня 2011 року «Про судову

практику застосування статей 353-360 Цивільного процесуального кодексу України».

10. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 4 від 30 березня 2012 року «Про застосування цивільного процесуального законодавства при перегляді судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами».

Електронні інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-сайт Президента України – <http://www.president.gov.ua>.
2. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – <http://www.portal.rada.gov.ua>.
3. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України – <http://www.mvs.gov.ua>.
5. Офіційний веб-сайт Офісу Генерального прокурора – <http://www.gp.gov.ua>.
6. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України – <http://www.minjust.gov.ua>.
7. Єдиний реєстр судових рішень в Україні – <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
8. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua>.
9. Національна парламентська бібліотека України – <http://www.catalogue.nplu.org>.